

300 jaar College van Tielt. Van Schola Latina tot St. Jozefscollege, 1686-1986, onder redactie van Jan Lerouge e.a. St. Jozefscollege - Lannoo, Tielt 1986, 319 blz.

Bij het lezen van het begrip „bisschoppelijk college” denkt men al snel aan Roeselare - Gezelle en Tielt - Verschaeve. En dan volgen er overpeinzingen over de vernederlandsing van het onderwijs en de moeizame invoering daarvan in het vrije onderwijs, of men denkt alleen aan de poëzie of de strijdbare geschriften van de twee genoemde groten uit het Vlaamse culturele leven of men herinnert zich Rodenbach en de „grote storinge” van 1876 te Roeselare en de niet minder hevige op het Tieltse college.

Er was echter meer. In deze studie wordt een nauwgezet verslag gegeven van de ontwikkeling van het St. Jozefscollege van Latijnse School (1686) tot de breed uitgegroeide scholengemeenschap van heden ten dage.

Getallen over leerlingenstromen uit de stad en uit de wijde omgeving, demografische ontwikkelingen en financiële perikelen (de strijd om subsidies van stedelijke en landelijke overheid, om geld van de ouders en om geld vanuit het bisdom Brugge) krijgen alle aandacht, al miste ik gegevens over wat de school nu werkelijk kostte in bepaalde perioden en wat men totaal aan geld binnenkreeg, aan salarissen bijvoorbeeld.

Het interessantst is uiteraard het collegeleven zelf. De min of meer kleurrijke docenten, de leerlingen, de presentatie van de leerstof en de vrijetijdsbesteding van de leerlingen, van periode tot periode passeren deze onderwerpen de revue. Het valt op dat er naast de kennisoverdracht toch altijd veel zorg voor de algemene vorming van de leerling is geweest. Met name in de tweede helft van de negentiende eeuw kreeg dit aspect van de opvoeding veel aandacht. Het was een overdracht van de docent naar de leerling, maar er is ook eigen initiatief en dat gold de deelname aan de ontvoogding van Vlaanderen. Op het Tieltse college was het Algemeen Katholiek Studenten Verbond met de *Vlaamsche Vlagge* als lijfblad zeer actief aanwezig. De mannen van Watewij waren niet voor een kleintje vervaard. Tegelijk was er het conflict met de clerus, die vasthield aan het primaat van het Frans. Principaal Busschaert zei in 1888 dat het Nederlands ingepast diende te worden in de hogere hiërarchie van de Franse taal in het opvoedingssysteem (p. 113). In het bijzonder duldde de hoge geestelijkheid geen gezagsondermijning en vooral geen kritiek op het onderwijssysteem zelf. Bisschop Faict schreef op 20-12-1876 aan Loosveldt in verband met een verbod voor de leerlingen om naar een Davidsfonds bijeenkomst te gaan:

„Wat meer is; daar bestaat in sommige collegien een sluimerenden drift, eene soort koorts voor het vlaamsch, die de leerlingen wel meer of min zou aansteken om het fransch en andere leervakken over het hoofd te zien; ja zelfs om zekeren geest van onafhankelijkheid op te vatten” (p. 105). Tielt bekend om

zijn vele roepingen moest bovenal een „pépinière de vocations” blijven en voor aankomende priesters was gehoorzaamheid een eerste vereiste.

De strijd voor Vlaanderen raakte eerst in de jaren dertig op de achtergrond en met uitzondering van de jaren zestig (*Leuven Vlaams*) bleef dat zo. In 1974 wisten de meeste leerlingen niet wie de Verschaeve was van wie in de schooltuin een borstbeeld werd onthuld (p. 275). Men kan daar zorgelijk over doen en over ontworteling spreken. Men kan ook opgevat worden als een symptoom van geslaagde bevrijding. De strijd voor de erkenning van de Vlaamse rechten was gestreden.

De grote waarde van dit boek, behalve als boeiende kroniek van een school, ligt vooral in de beschrijving van de onderwijskundige ontwikkelingen die het onderwijs met name na 1945 heeft doorgemaakt.

Nieuwe werkvormen als projectonderwijs, meer openheid in de relatie tussen leraar en leerling, grote aandacht voor toneel, muziek, film, sport en handvaardigheid en een sterk toenemend maatschappelijk engagement, zich uitend in aandacht voor de derde wereld, milieuproblematiek en vraagstukken van vrede en veiligheid eisten hun plaats in het schoolcurriculum op, of drongen in de bestgaande vakken binnen. Tegelijk werd door een sterk toenemend aantal excursies en werkkampen de blik naar buiten verruimd. Als gevolg van het Vaticaanse concilie van de jaren zestig veranderde ook de religieuze beleving in de scholen. Naast het minder vanzelfsprekend aanvaarden van de oude vormen werd er ook gezocht naar nieuwe uitingsmogelijkheden, ook al riep dat soms verzet van ouders en kerk op. Vaak werden deze vernieuwingen door enkele docenten gedragen, die zo gedurende een bepaalde periode een onuitwisbaar stempel op de school wisten te drukken.

Waren de jaren vijftig, ondanks al de te signaleren veranderingen, nog sterk bepaald door een wat conservatieve maatschappijbeschouwing en een sterk anti-communisme, in de jaren zestig volgden hier forse verschuivingen. Verschuivingen die zich eerst in het midden van de jaren zeventig enigszins stabiliseerden. Het engagement werd minder heftig, maar verdween zeker niet en „allerlei kritische bewegingen” binnen de school werden via ouderraden, medezeggenschapsraden en leerlingeninspraak gekanaliseerd en geïnstitutionaliseerd. Sommige kritische organen zoals het oud-leerlingenblad *Het Halletorentje* overleefden de vernieuwingsdrang niet. Niet altijd vielen vernieuwing en een kritisch geluid in de smaak.

Met publicaties als *175 jaar Klein Seminarie te Roeselare* en zeker met het hierboven besproken boek, dat op de onderwijskundige ontwikkelingen dieper ingaat, is ons zicht op de ontwikkelingen in het vrije onderwijs in Vlaanderen verbreed en mogen we de samenstellers dankbaar zijn voor dit leesbare boek.

P. VAN HEES